

Extended essay cover

Candidates must complete this page and then give this cover and their final version of the extended essay to their supervisor.

Candidate session number			
Candidate name			
School name			
Examination session (May or November)	May	Year	2015

Diploma Programme subject in which this extended essay is registered: Turkish A Literature HL

(For an extended essay in the area of languages, state the language and whether it is group 1 or group 2.)

Title of the extended essay: "Ezizlet Eczanesinde Cationolar"

Candidate's declaration

This declaration must be signed by the candidate; otherwise a mark of zero will be issued.

The extended essay I am submitting is my own work (apart from guidance allowed by the International Baccalaureate).

I have acknowledged each use of the words, graphics or ideas of another person, whether written, oral or visual.

I am aware that the word limit for all extended essays is 4000 words and that examiners are not required to read beyond this limit.

This is the final version of my extended essay.

Candidate's signature: _____ Date: 2.3.2015

Supervisor's report and declaration

The supervisor must complete this report, sign the declaration and then give the final version of the extended essay, with this cover attached, to the Diploma Programme coordinator.

Name of supervisor (CAPITAL letters) _____

Please comment, as appropriate, on the candidate's performance, the context in which the candidate undertook the research for the extended essay, any difficulties encountered and how these were overcome (see page 13 of the extended essay guide). The concluding interview (viva voce) may provide useful information. These comments can help the examiner award a level for criterion K (holistic judgment). Do not comment on any adverse personal circumstances that may have affected the candidate. If the amount of time spent with the candidate was zero, you must explain this, in particular how it was then possible to authenticate the essay as the candidate's own work. You may attach an additional sheet if there is insufficient space here.

Aday ile beraber alınan süre zarfında essay özellikleri, konu seçimi ve kaynak taraması üzerinde durulmuştur. İlk düzenleme sonrasında adayla bir araya gelinmiştir.

Adayın teslim ettiği çalışma, yeterli düzeyde kriterleri yerine getirmiştir. Argümanın desteklenmesinde sıkıntılar vardır. Formal sorun bazı hatalar bulunmaktadır. ✓

This declaration must be signed by the supervisor; otherwise a mark of zero will be issued.

I have read the final version of the extended essay that will be submitted to the examiner.

To the best of my knowledge, the extended essay is the authentic work of the candidate.

As per the section entitled "Responsibilities of the Supervisor" in the EE guide, the recommended number of hours spent with candidates is between 3 and 5 hours. Schools will be contacted when the number of hours is left blank, or where 0 hours are stated and there lacks an explanation. Schools will also be contacted in the event that number of hours spent is significantly excessive compared to the recommendation.

I spent hours with the candidate discussing the progress of the extended essay.

Supervisor's signature: _____

Date: 2-3.2015

Assessment form (for examiner use only)

Candidate session number					
--------------------------	--	--	--	--	--

Achievement level

Criteria	Examiner 1	maximum	Examiner 2	maximum	Examiner 3
A research question	2	2		2	
B introduction	1	2		2	
C investigation	3	4		4	
D knowledge and understanding	3	4		4	
E reasoned argument	3	4		4	
F analysis and evaluation	2	4		4	
G use of subject language	4	4		4	
H conclusion	2	2		2	
I formal presentation	2	4		4	
J abstract	2	2		2	
K holistic judgment	2	4		4	
Total out of 36	26				

Name of examiner 1: _____
(CAPITAL letters)

Examiner number: _____

Name of examiner 2: _____
(CAPITAL letters)

Examiner number: _____

Name of examiner 3: _____
(CAPITAL letters)

Examiner number: _____

IB Assessment Centre use only: B: _____

IB Assessment Centre use only: A: _____

‘‘FAZİLET ECZANESİ’’NDE ÇATIŞMALAR

Extended Essay presented in

TURKISH A

In partial fulfillment of requirements of the

INTERNATIONAL BACCALAUREATE DIPLOMA

May, 2015

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....

GİRİŞ.....

1. GELENEKÇİLİK ve MODERNİZM ÇATIŞMASI.....

1.1. Gelenekçi Karakterler ve Çizimleri.....

1.2. Gelenekçiliğn Uzantısı Alaylı ile Mektepli Çatışması.....

1.3. Modernist Karakterler ve Çizimleri.....

1.4. Çatışmalar Arasında Kimlik Bunahımı.....

2. KUŞAK ÇATIŞMASI.....

SONUÇ .....

KAYNAKÇA .....

ÖZ

Kelime Sayısı:336

İnsanda ve toplumda yer alan kutupların birbirleriyle olan mücadeleleri “çatışma” denilen olguyu doğurur. Seçim yapmak zorunda kalan insan bir tarafın galip gelememesi yüzünden çekişme yaşar. Toplum içerisinde görülen zengin-fakir, gelenekçi-modernist, alaylı-mektepli gibi çatışmalar, birçok yazar tarafından eserlerinde işlenmiştir. Haldun Taner’in “Fazilet Eczanesi” adlı tiyatro eserinde, toplumda varolan gelenekçilik-modernizm, zengin-fakir, alaylı-mektepli çatışmaları ve kuşak çatışması, bir eczanenin müşterileri ve eczacılık anlayışı üzerinden işlenerek okuyucuya sunulur. Bu çalışmada “Bir eczane üzerinden toplumdaki çatışmalar nasıl sergilenmiştir?” sorusuyla yola çıkarak eserdeki toplumsal çatışmaları ve bu çatışmaların nasıl ele alındığını inceledim. ✓

Eser ve yazar üzerine yapılmış çalışmaları inceledim. Teorik eserler okudum. Çalışmama ilk olarak mekan seçimini ve toplumdaki çatışmaların bir eczane üzerinden nasıl verildiğini değerlendirdim. Mekan aracılığıyla işlenen çatışmaları gösterirken yazar, diyaloglardan, simgelerden, kıyafetlerden ve dekordan yararlanmıştır. Diyaloglarda zıt karakterlerin, aynı konu üzerinde farklı görüşler belirtmesine neden olan etkenin belirlenmesi ise çatışmanın niteliğini ve karakterlerin hangi tarafın temsilcisi olduğunu belirlememde yardımcı oldu. Farklılaşmaya neden olan etken yaş unsuru ise çatışmanın kuşak çatışması, gelir durumu ise zengin-fakir çatışması, zihniyet ise bunun gelenekçilik-modernizm çatışması olduğu sonucuna vardım. Her bir çatışmayı bir başlık olarak aktardım. ✓

“Fazilet Eczanesi”ndeki çatışmaları gösterme maksatlı yaptığım bu çalışmada eserde işlenen çatışmaların, toplumun genelinin içinde bulunduğu çatışmaları yansıttığı sonucuna

ulaştıım. Yazar bu çatışmaları göstermek için tarafsız bir mekan olarak eczane metaforunu kullanmış ve topluma ayna tutmuştur. ✓

BÖLÜM I

1.GELENEKÇİLİK ve MODERNİZM ÇATIŞMASI

Eserde resmedilen en büyük çatışma gelenekçilik-modernizm çatışması ve bunun getirdiği kuşak çatışmasıdır. Eserde tüm dünyada ve Türkiye’de başlayan ve sürmekte olan modernleşme hareketleri ve modernizmin getirileri, toplumdavaran gelenekçi anlayışa bağlı yaşam tarzı ile farklı seyirdedir. Gelenekçi anlayışın düzeni, alışkanlıkları ve düsturları ile modernite arasındaki bu farklılık, bu iki anlayış arasında bir çatışma yaratmaktadır ve bu çatışma bireyler arasındaki ilişkilere yansımaktadır. Bu büyük çatışma, gelenekçi anlayış ile doğup büyüyen bir kuşak ile modernizmrüzgarlarının içine doğmuş bir kuşak arasında hayata bakış anlamında farklılık yarattığı için kuşak çatışmasına neden olmaktadır.

1.1. Gelenekçi Karakterler ve Çizimleri

Eserin başkarakteri Sadettin Dertsavar, geleneksel yöntemlere göre ürettiği ilaçları satan bir eczacıdır ve eserdeki gelenekçi bakış açısını temsil eden kişidir. Yazar, düşünce yapısıyla, insan ilişkileriyle, eczanesi ve eczacılık anlayışıyla her anlamda bir gelenekçi karakteri, Sadettin üzerinden çizmiş ve okuyucuya göstermiştir. Eserin sahne betimlesine ilişkin didaskalik metinde klasik bir eczane görüntüsü resmedilmiştir.

“Solda sağda dipte klasik ecza dolapları. Üstlerinde paketler, şişeler. Orta yerde kasa ve sipariş masası. Hesap makinesi. Yanda ‘Veresiye muamelemiz yoktur’ yazısı.”(Taner, 21)

hangisi?

Veresiye usulü alışverişte bulunan satıcı ve müşteri arasında karşılıklı bir güven ve ilişki olmasına bağlıdır ve bu anlamda veresiye alışverişteki gelenekçiliğin sembolüdür. Dekorda yer alan “veresiye muamelemiz yoktur” yazısı alışverişte insanî ilişkilerin geçerli

olmadığını gösterir niteliktedir ve bu yazı insan ilişkilerinin samimi olduğu gelenekçi anlayışa aykırıdır. Bu anlamda yazı, eczane içerisindeki ve alışverişteki modernist anlayışın sembolü niteliğindedir. Nitekim gelenekçi anlayışı temsil eden Sadettin de bu yazının gerektirdiği şekilde davranmamaktadır:

Pehlivan: *Ne kadar ücreti?*

Sadettin: *Laftı mı olur? Almam*

Pehlivan: *Yo yeminli idik hani! (İki buçuk lira uzatır)*

Sadettin: *Seksen kuruş istersin üste. (Raftan bir ilaç alır) Dur Pürjol Sadettin vereyim onun yerine.*

Pehlivan: *Kalsın yahu alacağım olsun.* (Taner, 47)

Sadettin, eski usullere göre ilaç üreten bir eczacı olarak sahneye ilk çıktığı andan itibaren bu anlamdaki gelenekçi anlayışını okuyucuya gösterir:

Sadettin: *(Leman'a) Şu havanı görüyor musun Leman Hanım şu havanı. (onu kolundan tutar, laboratuvarın açık kapısından görünen teraziye göstererek) Bir de şu teraziye. Eczacılığın anası evladı, olmuşu olacağı, namusu haysiyeti budur işte. Yoksa selefon ambalajlı cicili bicili kutularla vitrin avcılığı değil. Değil mi öyle Recai Bey. Değil mi Tapucu?*

Recai: *Ona ne şüphe*

Sadettin: *(Havanı ezerek) Ne anladım ben dozaj makinesi ile yapılan ilaçtan! Sade toz ezmez bu havan. El ayasının sıcaklığı ile insan sevgisi de karıştır ilacın ter kibine.*

Recai: *Çok doğru.*

Sadettin: *Her nabza ayrı şerbet. Her bünyeye ayrı ilaç. Böyle feyz aldık biz Mehmet Refi Bey hocamızdan. (Taner, 30)*

Avrupa usulu düzenlenmiş, makine imalatı ilaçlar satan modern eczaneler ile eski usul klasik eczaneler rekabet etmektedir. Makinelerde üretilen ilaçları süslü ambalajlara koyup satan modern eczaneler ile Sadettin'in geleneksel yöntemlerle ürettiği ilaçlarla ayakta duran eczanelerin rekabeti modernizm ile gelenekçilik çatışmasının eczacılık ve ilaç üretimi anlamında kendini gösterdiği noktadır. Sadettin'e göre modern eczacılık insanları dış görünüşün cazibesıyla kendine çekerek aldatmacadan ibarettir ve buradan çıkan ilaçlar da etkili ilaçlar değildir. "Eczacılığın olmuşu olacağı budur" ifadesinden Sadettin'in içerisinde bulunduğu gelenekçi düşüncedeki sabit fikirlilik anlaşılmaktadır. Bu gelenekçi düşünce içerisinde, bir insanı iyileştirmek maksadıyla hazırlanan ilacı elle üretirken içine sevgi de karışır ve yine ancak bu yolla bünyeye uygun tedavi sistemi uygulanabilir. Avrupai ilaçlar makine yoluyla üretilen araçlar olduğu için içlerinde bu sevgiyi barındırmamaktadırlar ve hepsi aynı olduğu için insan bünyesinin kişiden kişiye farklılaştığını gözetmemektedirler. Buradan bakıldığında, Sadettin'in ürettiği ilaçlar ile dozaj makinesi ile üretilen ilaçların tedavi noktasındaki etkililiği arasındaki çatışma, adeta gelenekçilik-modernizm çatışmasının bir uzantısıdır. Yine burada gelenekçi düşünce içerisindeki geçmişten geleni devam ettirme, eserdeki tabirle "feyz alma" anlayışı Sadettin üzerinde etkilidir ve Sadettin bu anlayış ile ilaç üretimini devam ettirmektedir. İlaç üretiminin yanısıra tedavi metotları konusunda da Sadettin gelenekçi tutumunu sürdürmektedir:

Melda: *(Kulağında su kaldığı için sıçramaktadır.) Su kaldı galiba kulağımda. Ne yapmalı acaba?*

Ünal: *Gliserin*

Melda: *Kayaktan düştüğüm zaman oldu herhalde.*

Sadettin: *Daha iyisi kabakağuttur.*

Melda: *Nasıl kabakağutu?*

Özet
ve
tekrar

Sadettin: *Leblebici külahı gibi. Sokarsın ucunu kulağına, öbür ucundan yakarsın. Sıcak hava çeker suyu*

Melda: *A yapmam, korkarım.*

Sadun: *Kazalı şey. Alaturka usul. '' (Taner, 35)*

Tedavi konusunda modern ve geleneksel metotlar arasındaki farklılık gözler önüne serilmiştir. Eserde Melda ve Sadun modernizmin temsilcisi olan karakterlerdir ve sorunlarına ilaç bulma beklentisi ile eczaneye gelmişlerdir; ancak Sadettin Dertsavarın geleneksel eczanesi onların bildikleri veya alıştıkları ilaçlara ya da tedavi metotlarına sahip değildir. Bu yüzden Sadettin'in usulleri Sadun ve Melda tarafından riskli ve demode görülmüş, bunu belirtmek üzere de "alaturka usul"sözü kullanılmıştır. Burada "alaturka" sözcüğü gelenekselliği simgelemektedir ve bu sahnede basit bir tıbbi sorun için uygulanan tedavi metotları üzerinden gelenekçilik ve modernizm çatışması resmedilmiştir. Bu noktada dikkat çeken bir diğer husus, Sadettin'in oğlu olan Ünal'ın kulağa su kaçma sorununa karşı önerdiği çözümün gliserin olmasıdır. Gliserin modern ilaç sektörünün ürettiği bir ilaçtır ve Sadettin bu kulağa su kaçma sorununa karşı kabakağıt formulünden bahsetmiştir. Modern ilaç sektörünün bir ürünü olan gliserini öneren bir oğul ile gelenekçi anlayışın tedavi metodu olan kabakağıdı öneren bir baba arasında hem modernizm-gelenekçilik çatışmasından hem de bildirdikleri görüşlerin farklı olmasından ötürü kuşak çatışmasından bahsedilebilir:

Sadun:...*(Sadettin'e) Sizde pririn ya da oftoklorin bulunur mu?*

Sadettin: *Niçin evladım?*

Sadun: *Gözlerim kanlanıyor denizden sonra.*

Sadettin: *Beş dakikanız varsa asma yaprağından sana bir pomat yapayım. Hammaddesi şurada hazır. (Eczanenin üzerindeki asmayı gösterir)*

Sadun: Mersi. Ben hazır Avrupa ilacı istiyordum. (Melda'ya) Söyledim size burada bulunmaz diye.

Sadettin: Burası klinik eczanedir, hakiki eczane Sadun Bey oğlum, ilaç deposu değil. Hepsinin özü sülfat da yine bunun... Yerlisi de Avrupası da. Gerisi çeşme suyu. Kendime yaptığımdan kalmış biraz. Dene bir nene lazım. (Taner, 41)

Melda'nın şikayetine benzer şekilde, Sadun'un da küçük bir sağlık sorunu üzerine uygulanacak tedavi usulü konusunda Sadettin ile uyuşmamaktadır. Sadettin'in asma yaprağını ilacın hammaddesi olarak kullanması kendisinin gelenekçi yöntemlere bağlı olduğunu ve tedavi için gereken hammaddelerini yakınında tuttuğunu kamtlar. Burada dikkat çeken Sadun'un aradığı ilacı Boğaziçi Eczanesi'nde bulamayacağını tahmin etmiş olmasıdır. Bu durum, mekansal bağlamda Boğaziçi Eczanesi'nin dışardan bakıldığında geleneksel bir görüntü çizdiğini veya modern bir eczane görüntüsü vermediğini gösterir niteliktedir. Dolayısıyla modern eczaneler ve Boğaziçi Eczanesi arasında mekansal anlamda da bir modernizm-gelenekçilik çatışmasının varlığından bahsedilebilir. Sadettinin ilacın hammaddesi konusunda Saduna söylediklerinden, modern eczacılık ile geleneksel eczacılığın kesişim noktasının ilaçların hammaddeleri olduğu anlaşılır. Her iki taraf da ilaç üretebilmek için sülfat maddesine ihtiyaç duymaktadır ve bu durum gelenekçi ve modern anlayışın ilaç hammaddesi paydasında buluştuğunu ve bu noktada çatışmanın ortadan kalktığını gösterir.

Gelenekçilik ile modernizm çatışmasını göz önüne serme amacıyla eczaneye yolu düşen bireylerden her birinin bu çatışma içerisinde temsil ettiği bir taraf vardır. Sadettin eserde gelenekçilik kanadını temsil eden karakterdir ve Sadettin'in çatışma halinde bulunmadığı insanlarda kendi düşüncesi ile uyuşan insanlardır. Emekli karantina doktoru Recai Bey, Tapucu Refet, Kazım Bey ve Pehlivan karakterleri ile Sadettin arasındaki samimi ve sıcak insan ilişkileri üzerinden gelenekçi düşüncedeki insan ilişkileri portresi çizilmiştir.

Bu anlayış etrafında toplanan bireylerin her biri bir olaya yaklaşımlarında hemen hemen aynı tepkileri göstermektedirler. Gelenekçi bakış açısına sahip insanlar birbirleri ile sıcak ve samimidir, bireyselliğe ilişkilerinde yer vermezler ve ilişkilerine hayat içerisindeki her mecrada yer verirler. “Gelenek” ve “geçmiş” kavramları arasındaki sıkı ilişkiden ötürü bu bireyler geçmişteki yaşantılarına, tecrübelerine, gördüklerine bağlıdır, bunlardan yararlanır ve bunları yok edecek her şeye karşıdır.

“**Sadettin:** *Buyur ilacını Miralay Bey. Aman kuzum dikkat et kendine.*

Kazım: *Eyvallah eyvallah. (Parasını verecek olur)*

Sadettin: *Acelesi mi var! Gelecek sefere verirsiniz. Yusuf götürsün mü sizi?”*(Taner, 39)

Bu diyalog gelenekçi insanlar arasındaki ilişkinin her mecrada olduğu gibi alışverişte geçerli olduğunun göstergesidir. Gelenekçi anlayışta insanlar arasındaki samimiyet ve birbirine olan güven duygusu, alışverişlerine yansımıştır ve bu onlar arasında veresiye usulünü doğurmuştur.

1.2. Gelenekçiliğin Uzantısı Alaylı ile Mektepli Çatışması

Hayat içerisindeki ilişkilerini alışverişe yansıtmayan ya da para uğruna ilişkileri görmezden gelen bir düşünce ile gelenekçilik anlayışı taban tabana zıttır. Bundan ötürü konu “kazanmak” olduğu zaman ilişkileri görmezden gelen bireyler ile gelenekçi düşünceye sahip bireyler arasında çatışma yaşanmaktadır.

“**Recai:** *Yazıklar olsun Ercüment Bey’e. Kırk yıllık hukuku çiğneyip elin yabancılara avukatlık ediyor.*

Füsun: *İş iştir, ahbaplık başka.”*(Taner, 39)

diyalogu bu çatışmayı gözler önüne sermektedir. Geleneksel düşünceyi temsil eden karakterlerden biri olan Recai'ye göre, kişiler arasındaki iyi ilişkinin varlığı, onların birbirlerinin aleyhine bir konuda çıkar ilişkisine girmelerini engellemelidir. Ancak Ercüment, Sadettinin eczanesini almak için uğraşan müteahhit Tahsinin avukatlığını üstlenmiştir. Recainin böyle düşünmesine rağmen modern düşünce anlayışının temsilcisi Füsuna göre, insan ilişkileri ve iş ayrı mecralardır ve birbirlerine karıştırılmamalıdır. Bundan ötürü, insani ilişkilerinin askıya alınacağı mecra konusunda da gelenekçi anlayış ile modern anlayış bir çatışma halindedir. Bu alandaki çatışma Sadettin'in avukatının Tapucu Refet olması ile alaylı-mektepli çatışmasını doğurmuştur. Gelenekçi düşüncenin uzantısı olan alaylılık yani çekirdekten yetişerek bir alanda uzmanlaşma ile modern düşünce anlayışının getirisi olan mekteplilik çatışması Refet ve Ercüment karakterleri üzerinden okuyucuya aksettirilmiştir.

“Refet: Onun üniversite profesöründen avukatı varsa senin hukuk müşavirin de Tapucu Refet. Bakalım kim kimi mat ediyormuş!” (Taner, 38)

ifadesi, alaylı ve gelenekçi kültürün temsilcisi olan Tapucu Refet ile mektepli ve modern anlayışın temsilcisi olan Ercüment arasındaki çatışmayı kanıtlar niteliktedir. “Bakalım kim kimi mat ediyormuş” ibaresi ise gelenekçi anlayışın modern anlayıştan üstün görüldüğünün ve açıkça bu ikisi arasında meydana gelecek bir çatışmanın göstergesidir.

1.3. Modernist Karakterler ve Çizimleri

Gelenekçi karakterlerde olduğu gibi modernizmin temsilcisi olan karakterlerde de belli ortak özellikler bulunmaktadır ve bu özellikleri ile gelenekçilerde bulunan özelliklerin zıtlığından ötürü gelenekçilik-modernizm çatışması doğmaktadır. Tahsin, Sadun, Melda ve

Fusun modern anlayışı simgeleyen karakterlerdir. Modernizmin temsilcisi olan karakterlerde ise insan ilişkileri, gelenekçi karakterlerde olduğu kadar samimi değildir. İlişkiler belirli sınırlar çerçevesinde sürdürülür ve belirli mecralarda askıya alınır yahut gözden gelinir ki bunlardan en önemlisi iş ilişkisidir. Bundan dolayı modernizm anlayışı içerisinde bireysellik ön plandadır. Bu düşünce içerisinde çözüme ulaşmak esastır ve çözüme ulaşma yolunda öne çıkan engeller her ne olursa olsun önemsenmez. Batı hayranlığı ve yaşam tarzını günlük konuşma dilinden giyim kuşama kadar her alanda gösterirler. Eserde Sadun ve Meldanın ilk geldiği anda verilen didaskalik metinden bu karakterlerin modern anlayışa sahip bireyler olduğu kanısına varılır.

“...(Bu sırada Sadun ve Melda girerlerler. Sadun boynunda fular, kotra kılığında bir hariciyecisi. Melda bikini tarzında döpiyes ve pantolon giymiş, 22 yaşlarında çok güzel bir kızdır.)”(Taner, 41)

Yazarın verdiği bu didaskalik metinde ilk dikkat çeken şey Sadun ve Meldanın kıyafet tarzlarıdır. Sadun ve Meldanın kıyafetleri buldukları zamana ve mekana göre oldukça modern kıyafetlerdir. Yazar bu karakterlerin hangi düşünceyi temsil ettiğini okuyucuya göstermek için kıyafet simgesini kullanmıştır ve kıyafetler üzerinden Sadun ve Meldanın modernizmin temsilcisi olan bireyler olduğu anlaşılmaktadır.

“**Ünal:** (Düşünceli)Affan kimdi?

Melda: *Some one. Diyeceğim, insan istemesini bilmeli. Milton ne der: When there is will, there is way. Nerdeki irade vardır, orada bir yol bulunur.*”(Taner, 49)

diyalogunda, Meldanın söylediği Miltona ait olan söz modern düşüncenin özeti niteliğindedir. Modern anlayış içerisinde, bireylerin kendi öz istekleri, bir işin gerçekleştirilmesi için tek başına yeterlidir. Eserde verilen Miltonun sözünden hareketle,

“bulunan yol”un kötü etkileri “iradeyi gerçekleştirmek” adına gözardı edilir. Aynı düşünce yapısını gözler önüne seren bir gösterge olarak

“**Melda:** *Ondan sonraya ne karışır? Fortintleri ne demiş, ‘Benden sonra tufan’ demiş.*”(Taner, 50)

sözü eserde verilmiştir. Bu durum gelenekçi anlayışın sahip olduğu ‘değerleri ve insani ilişkileri koruma’ düşüncesi ile çeliştiği için modern düşünce ile gelenekçi düşünce iş görme usulü yönüyle birbirlerinden ayrılmakta ve hatta çatışmaktadır. Modern insanın sahip olduğu işi gerçekleştirme adına bütün engelleri gözardı etme anlayışı eser içerisinde Tahsin ve Sadettin’in eczane ile ilgili tartışmalarında kendini daha belirgin göstermektedir. Tahsin Sadettin’in eczanesini alıp kendine modern bir bina yapmak isteyen bir müteahhittir. Binayı dikebilmek için eczaneyi yıkması ve dolayısıyla dükkanın kiracısı olan Sadettin’in çıkması gerekmektedir ancak Sadettin buna yanaşmaz.

“**Sadettin:** *(Tahsin’e) Dinamitten korkmuş zavallı. Görüyorsun Bey, senin topundan, tankından yalnız deliler korkuyor.*

Ercüment: *(Tahsin’e) Hitler böylelerini idam ederdi.*

Sadettin: *Bakıyorum herşeyi itlaf merakındasınız. Deliyi itlaf, inciri itlaf, eczaneyi itlaf...*

Tahsin: *Yolumun üzerine engeller çıkardılar mı sinirlenirim.*”(Taner, 55)

diyaloğu modern anlayışın önüne çıkan engeli tanımamasının en büyük kanıtı niteliğindedir. Sadettin’in Tahsin’in elinde bulunan kuvveti “top-tank” ile ifade etmesi modern anlayışın, gelenekçi anlayış karşısında fiziki olarak güçlü durduğunun ve bu gücün zararlı bir güç olduğunun ifadesidir. Modernite zihniyeti önüne gelen engelleri bertaraf etmek için bu engelleri yok etme yoluna gitmektedir. Delileri toplumun gelişmesine engel gruplardan biri

olarak görüp, onları itlaf yoluna giden Hitler örneğini veren Ercüment'e karşı Sadettin, bu örneği kendisine cevap olarak kullanmış ve engel olanı yok etme metodunu uygulayan modern bireyleri, Hitlerden farksız görmüştür. Diyalogun devamında bu çatışma, konuşmalar üzerinden yeni bir çatışma olarak zengin-fakir çatışmasını doğurmuştur.

“Sadettin: *Nerden geliyor böyle sinirlenme hakkınız? Zengin oluşumuzdan mı?*

Tahsin: *Hayat yarışında geri kalanların tipik refah düşmanlığı.*

Sadettin: *Ne refah düşmanlığı, hangi hayat yarışı? Öyle bir yarış mı var sanıyorsun beyim? Yarışa bir hizada başlanır. O dediğiniz hayat yarışına zenginin oğlu önden, müflisin oğlu hareket hattının hayli gerisinden başlar.*

Tahsin: *(Gururla) Ben sıfırdan başladım.*

Sadettin: *Sıfırdan başladınız ama acaba nizami mi yarıştınız?”(Taner, 56)*

konusmasında verilen zengin-fakir çatışmasına sebebiyet veren çatışma gelenekçilik-modernizm çatışmasıdır. Zenginlere göre zenginliğe erişemeyen fakirler, para kazanan ve refah içinde yaşayan inanlara karşı düşmanlık içindedirler. Öte yandan fakirlere göre ise zenginler, hayata ‘zengin’ doğdukları için refah içinde yaşamaktadırlar; bundan ötürü emek ve çaba gösterme kavramlarına uzaktırlar. Ancak burada bu denkleme aykırı olarak hayata “sıfırdan” başlamış bir birey olarak Tahsin yer almaktadır. Dolayısıyla sıradan bir zengin-fakir çatışmasının dışında burada bir de gelenekçilik ve modernizm çatışması barınmaktadır. Çünkü, fakir-gelenekçi bir adam olan Sadettin ve zengin-modern Tahsin arasındaki fark, hayata bakış noktalarından kaynaklıdır. Tahsin, Sadettinle beraber “sıfırdan” başladığı hayatta ondan farklı olarak, önüne çıkan engelleri her ne pahasına olursa olsun aşma şiarını kendine düstur edinmiştir ve bu şekilde zengin olmuştur. Bunu yaparken de insani ilişkileri, kendisinin dışındakilerin çekeceği sıkıntıları ve toplum geleneklerini gözardı etmiştir yani

Sadettinin tabiriyle nizami yarışmamıştır. Bu durum ise gelenekçi düşüncenin sahip olduğu prensiplere aykırıdır. Dolayısıyla burada Sadettin ve Tahsin arasındaki zengin-fakir çatışmasının üstünde bir çatışma olarak gelenek-modernite çatışmasından bahsedilebilir.

1.4.Çatışmalar Arasında Kimlik Bunalımı

Eser içerisinde tek tarafın temsilcisi olan karakterlerin yanısıra, gelenekçilik ve modernizm arasında kalmış,herhangi birinin temsilcisi olarak gösterilemeyecek karakterler bulunmaktadır. Sadettinin oğlu Ünal ve eşi Naciye gelenek ve modernite arasında sıkışıp kalmış karakterlerdendir. Bu karakterlerin ortak özellikleri, gelenekçi bir çevreye sahip olmalarına rağmen buldukları çevreden memnun olmayışları ve modern yaşam tarzına heves etmeleridir. Ancak bu karakterler belirli mecburiyetlerden ötürü içlerinde buldukları yaşam tarzına katlanmak zorunda kalarak yaşamlarına devam etmektedirler. Bu bireylerin buldukları çevreden memnuniyetsizlikleri, Naciye ile Sadettin arasındaki şu diyalogtan anlaşılabilir.

“Naciye: İlacıyla, teçhizatıyla 70 bin lira vermezler mi eczaneye? Dürnev Hanımlar, bak faizle geçiniyorlar. Piyasada para olmadığı için borç verene yüzde otuz faiz veriyorlarmış. Helak olmaktan da kurtulursun.

Sadettin: Yani tefecilik. Yahu sen beni ne sandın hanım! Benim helak olduğum filan yok. Sık dişini biraz, feraha çıkacağız. Gün doğmadan meşimeî şebden neler doğar.” (Taner, 52)

*Dil ve diğer yapı
özellikleri?*

Naciye zorunluluktan ötürü Sadettin ile evlenmiştir ve Sadettinin gelenekçi anlayışına taraftar değildir. Sadettine ekonomik sıkıntıdan kurtulmak için önerdiği faiz formülü, gelenekçi anlayıştaki “alın teri ile kazanma” anlayışına uymadığı için Sadettin bunu reddetmiştir. Dolayısıyla Sadettin ile karısı üzerinden de yer yer modernizm-gelenekçilik çatışmalarına eserde yer verilmiştir. Ancak Naciye tam anlamıyla bir modern karakter değildir. Mahalleye gelen oyuncu Sefa ile aralarındaki diyalogtan bu çıkarımı yapmak mümkündür.

“**Naciye:** *Teyzemi rahat bırak. Ölmüş kadın.*

Sefa: *Ne kadarı, onun bunun oyuncağıyız şu dünyada. Hepsi bu.*

Naciye: *Sen evlenmedin mi?*

Sefa: *Hayır hay huy içinde yuvarlanıyorum. İşte. Şehirden şehire geçmek. Ateşli başın yastık değiştirmesi gibi.*

Naciye: *(Dalgın) Yine şiir yazıyor musun?*

Sefa: *Ne gezer? Bu söylediğim son teşbih bile benim değil. Bir piyesten. (İç çeker.) Arkama bakınca şu yarım asırlık ömür içinde yaşadım diyebileceğim bir altı ay var.*

Naciye: *Bırakalım bunları.”* (Taner, 44-45)

Sefa ve Naciye arasında geçmişten gelen aşka rağmen, Naciye Sefanın kendine olan dönüşlerine olumlu yanıt vermemektedir. İçinde bulunduğu ve memnun olmadığı gelenekçiyaşamdan kurtuluş ümidi olarak görebileceği bir fırsatı reddeden Naciye bunu sadakat duygusunu aykırı davranmamak için yapmaktadır. Eserde bir başka arada kalmışlık örneği olarak ise Ünal karşımıza çıkmaktadır. Ünal da babasının kendisine yaptığı baskıdan memnun değildir ancak gelenekçi bir kültürde yetiştiği için hala bu kültürün izlerini taşımaktadır. Melda ile Ünal arasında geçen diyalogta Amerika’ya gitme konusunda Ünal’ın söylediği söz incelenecek olursa bu durumun farkına varılabilir.

“**Ünal:** *Amerikaya gitmenize aileniz razı mı?*

Alıntılar uzun analizler kısa

Melda: *Ailemi kim dinler kuzum! Siz beni tanıyorsunuz galiba. Ben iki kere mektepten kovuldum.* (Taner, 48)

Bu diyalogta altı çizilmesi gereken iki kavram “Amerika’ya gitmek” ve “aile rızası”dır. “Amerikaya gitmek” uzaklaşmayı, köklerden kopuşu ve ayrılığı temsil ederken, “aile rızası” kavramı bağlılığı ve ilişkiyi simgelemektedir. Bağlanmak gelenekçiliğe, uzaklaşma ise modernizme bağlı bir kavram olarak ele alındığında, bağlanmanın ve kopmanın aynı cümle içinde tek bir karakter tarafından verilmesi bu karakterin her iki kavramı da bünyesinde barındırdığına işaret eder. Bu durumda böyle bir birey salt gelenekçi ya da salt modern birey olarak adlandırılmaz. Nitekim bu cümleye modern bireyi temsil eden Meldanın tepkisi Amerikaya giderken izin istemenin yersiz olduğu yolundadır. Yine Ünal karakterinin arada kalmışlığını sembolize eden bir başka diyalog da Melda ve Ünal arasında geçen Allah’a inanma sorusu üzerinden anlaşılabilir.

“Melda: *Şimdi bununla hiçbir ilgisi yok ama birden nedense aklıma geldi. Sen Allah’a inanır mısın?*

Ünal: *(Boş bulunup) Elhamdu...Yoo şey...Neden soruyorsun?*

Melda: *Bizim bir stager hocamız vardı da Mister Kirby. “İyi bir sanatçı dinsiz olur” derdi. Onun için sordum.”*(Taner, 50)

Bu diyalogta gelenekçi düşünce ve modernizm arasındaki inanç çatışması gözler önüne serilmiştir. Modernist düşünce bir Tanrı inancını reddederken, gelenekçi düşüncede tanrı inancı vardır ve kutsaldır. Gelenekçi düşünce ile yetişen Ünal, gelenekçi kültürden aldığı inancı korumaktadır; ancak modernizme doğru dönmeye çalışma noktasında inanç ile fikirleri arasında bocalamaktadır. Bu bocalayış kendisine inancıyla ilgili soru sorulduğu ilk başta zaman ağzından kaçan “Elhamdu...” sözcüğü ile sonrasında gelen “yoo” reddiyle birlikte daha bariz biçimde kendisini göstermektedir. Modern düşüncenin temsilcisi olan

karakterlerden Meldanın Tanrıya inanma konusundaki görüşleri, modernitenin Tanrı fikrine bakış açısını ortaya koymaktadır.

2. KUŞAK ÇATIŞMASI

Eserdeki en büyük ikinci çatışma kuşak çatışmasıdır. Eserde varolan kuşak çatışmasının kaynağı gelenek-modernite çatışması olsa da, eserdeki gelenekçi insanların yaşlı olması ve modernizm taraftarlarının ekseriyetinin genç kuşaktan olması beraberinde kuşak çatışmasını getirmektedir. Kuşak çatışmasına zaman içerisinde değişen hayat biçimine, düzene, toplum algısına daha yaşlı olan bireylerin adapte olamayışı ve genç olanların kolay adaptasyonu sonucunda, bu iki kuşak arasında doğan anlaşmazlık neden olmaktadır. Doğup büyüdükleri yaşam düzeninin devam etmesini arzu eden yaşlı bireyler ile gelişime kolayca ayak uydurabilen genç bireyler arasındaki bu çatışma esasen bir yabancılaşma kompleksidir. Zamana ve bulunduğu zaman içerisinde yaşayan insanların düşünce yapısına yabancılaşan yaşlılar ile yaşlıları yabancı olarak gören gençler arasındaki kuşak çatışması eserdeki en büyük ikinci çatışmadır ve bu çatışma eser içerisinde Sadettin ve oğlu Ünal arasındaki diyaloglardan ve zihniyet farklılığından okuyucuya resmedilmiştir. Sadettin kendi dünyası ve düşünce yapısı ile belirli bir yaşa gelmiş bir babadır ve karşısında kendi yetiştiği dünyadan çok farklı bir dünyada yetişen ve kendisinden farklı düşünen oğlu bulunmaktadır. Farklı iki kuşağa mensup bu bireyler hemen her konuda farklı fikir ve hareket tarzları ile bir çatışma meydana getirmektedir. Eserde baba ile oğul arasındaki çatışma ilk olarak eğitim konusunda karşımıza çıkar.

“**Sadettin:** *Hani ders yapacaktık?*”

Ünal: *Boş ver yahu baba. Biliyorum bunları ben. (heykelini düzeltir. Sadettin kızıp, elinden alır yere atar.)*

Sadettin: *Biliyorsun da ondan mı kalıyorsun iki yıldır? Söyle bakayım, hamızı halin formülü ne?*

Ünal: *Vasfı nedir, nasıl muamele nedir biliyorum da formüle geçiremiyorum.*

Sadettin: *Asıl o lazım yahu mektepte.*

Ünal: *Eczanede de bu lazım*

Sadettin: *Müfredat programını değiştirmeye mi kalktın kuş kafanla? Kalacaksın yine bu Eylül, artık hatır da dinlemez arkadaşlar.”(Taner, 40)*

diyaloğundan Sadettin ve Ünalın eczacılığa bakış noktasındaki kuşak çatışması gözler önüne serilmiştir. Ünal babasının zoruyla eczacılık okuyan bir gençtir. Babasıyla arasındaki çatışma, hayatının en önemli yerinde tahsil göreceği alanda kendini göstermiştir. Sadettin dersler konusunda yaşlı bir insana özgü tecrübe ve temkinlilik ile derslere yaklaşıırken, Ünal ise genç bir insan gibi daha rahat tavırlar ve yersiz bir özgüven sergilemektedir. Metinden anlaşılacağı üzere Ünalın yersiz bu özgüveni kendisini kurtarmaya yetmemektedir ve bundan ötürü kendini kurtarmak için çatışma içinde olduğu babasının yardımına ihtiyaç duymaktadır. Eczacılık konusunda Ünal ve Sadettinin tartışması metnin daha bir çok yerinde kendini göstermektedir.

Ünal: *Millet dozaj makineleriyle fabrikalarıyla preparat imal ediyor. Sen hala güllaçlarının içine elinle birer birer toz koyup onlarla başedeceğini sanıyorsun. Bak Purjol Sadettin’in hammaddesi de gelmeyecekmiş şimdi.*

Sadettin: *Bugün gelmez yarın gelir. Biri tutmaz, öbürü rağbet görür. Eczacılık bu. Benim yapamadığımı sen tamamlayacaksın. İleri götüreceksin. Sende tamadi edecek bu gayretler. Hevese gelesin diye bak çocuk mamasının adını Ünal Maması koydum mahsus.*

Ünal: *İyi ettin. Matrak konusu oldu okuldaki arkadaşlara.*

Sadettin: *Hadi inkar et, İzmir fuarında o mamadan dolayı madalya aldığımı. Sen de o mama ile büyüdün be.”(Taner, 77)*

diyalogunda Ünal'ın, babasının ilaç üretme yöntemleri ile modern yöntemler ile mücadele edemeyeceğine olan inancı verilmiştir. Ünal, doğup büyüdüğü çağ içerisinde modern yöntemlerin kolaylığını ve kazancını görmüş bir genç olarak, babasının alışkanlıktan ötürü sürdürdüğü yöntemlerini tasvip etmemektedir. Bu anlamda Ünal'ın kuşağının eczacılık anlayışı ile Sadettin'in kuşağının eczacılık anlayışı arasındaki zıtlık baba-oğulun ilaç üretimi noktasında çatışmasına sebep olmaktadır. Ancak Sadettin bir baba olarak oğlunun kendisinin hayrül halefi olmasını istemektedir. Bu durum

“Sadettin: Kendi canımdan kanımdan yoğurduğum öz evladım, oğlum hayrül halefim, budalaca bir fikri sabit yüzünden...gücüme gidiyor Ünal. Çok güceniyorum.

Ünal: (Ona yaklaşarak) Güce gidecek bir şey yok babacığım. Hep kendi açımdan görüyorsun. Seninkinden başka türlü açılar da olabileceğini düşünemiyorsun. (Kolunu omzuna atar.) Varsa eczane, yoksa eczane. Sence Ünal'ın hayattaki biricik vazifesi bu eczaneyi devam ettirmesi.

Sadettin: O eczane benim de senin de velinimetimiz.

Ünal: Bırak şu basmakalıp lakırdıları baba. Senin gibi eczacı yaratılmamışım belki. Sanatkarım ben yahu.”(Taner, 75)

diyalogunda kendini göstermektedir. Kuşak çatışması içerisinde bulunan bireylerdeki en belirgin özellik yaşlı bireyin genç bireyin isteklerine, genç bireyin de yaşlı bireyin isteklerine anlam yükleyemeyişidir. Burada yazarın okuyucuya gösterdiği şey kendisinden sonra adını devam ettirecek hayırlı bir evlat bırakmak isteyen baba ile kendi istekleri olan oğlunun çatışmasıdır. Sadettine göre eczane kendisinin ekmek kapısıdır ve oğlunun da buradan ekmek yiyeceğine inanmaktadır. Oysa Ünal bir genç olarak kendi isteklerine sahiptir ve bunları gerçekleştirebilecek yaşta. Bireylerin mensubu olduğu kuşak ve bunun getirisi olan özellikleri, birbirleri ile ilgili isteklerinin gerçekleşmesine mani olmaktadır. Dolayısıyla yazar

genç bireyin özgürlük isteği karşısına, kendisi için planlar kurmuş bir baba figürünü koyarak kuşak çatışmasını okuyucuya resmetmiştir.

SONUÇ

Haldun Taner, Fazilet Eczanesi adlı tiyatro eserinde bir eczanenin müşterileri ve baş karakterin eczacılık anlayışı üzerinden toplumda varolan sosyolojik çatışmaları okuyucuya aktarmıştır.

Yazar bu çatışmaları bireyler üzerinden verirken, çatışmadaki tarafları temsil eden karakterler çizmiştir. Karşıt tarafları temsil eden karakterlerin diyaloga girmesi ile çatışma eser içerisinde daha belirgin hale gelmektedir. Çatışma konusunun çıkış noktası, çatışmanın niteliğini belirlemektedir. Özellikle gelenekçilik-modernizm çatışması verilirken yazar, bulunduğu dönemin özelliklerini göz önünde bulundurmıştır. Gelenekçilik-modernizm çatışması resmedilirken, her bir tarafın temsilcisi olarak verilen karakterlerin yanında, bu çatışmanın arasında kalmış, kimlik bunalımı yaşayan bireyler de mevcuttur. Yine bu çatışmadan kaynaklı alt çatışmalar olarak, zengin-fakir çatışması ve alaylı-mektepli çatışmasına da eserde yer verilmiştir. Bunun yanında eserin başkarakteri Sadettin ile oğlu Ünal arasındaki ilişki üzerinden kuşak çatışması okuyucuya sunulmuştur. Eserdeki çatışmalar verilirken yazar taraflara belli ortak özellikler yüklemiş ve bu özellikleri başarılı bir şekilde karakterler üzerinden aktarmıştır. Mekansal bağlamda da eski bir eczaneyi kullanan yazar, çatışmaları göstermede mekanı da kullanmıştır. Toplumsal çatışmaları sergileme maksadıyla eserde içeriksel ve teknik anlamda bir çok etmenleri kullanan yazar, bu çatışmaları okuyucuya başarılı bir şekilde yansıtmıştır.

Başka?

- Format yanlıs.
- Bu eserler nerede kullanıldı?

KAYNAKÇA

1. TANER, Haldun, *Fazilet Eczanesi*, Bilgi Yayınları, İstanbul-2013
2. TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınevi, Ankara-2011
3. ŞENER, Sevda , *Ulusal Ve Çağdaş Türk Tiyatrosu Üzerine*, [http://www.birikimdergisi.com/sites/default/files/70/12/ulusal ve cagdas tur k tiyatrosu uzere sevd a sener.pdf](http://www.birikimdergisi.com/sites/default/files/70/12/ulusal_ve_cagdas_turk_tiyatrosu_uzerine_sevda_sener.pdf), (22.12.2014, 20.25)
4. TEKİNER, Halil, *Haldun Taner ve Bir Dönemin Eczacılığına Işık Tutan Tiyatro Eseri* *Fazilet Eczanesi*, <http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CC EQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.journals.istanbul.edu.tr%2Fiuoba%2Farticle%2Fdownload%2F1023009044%2F1023008395&ei=4gn7VOOiDcWsUeaLgqgI&usq=AFQjCNGbxHDzSF6WLwHLd9D qP5b-blS2w&sig2=Rxxw4h5yZ-c2s STLHtDGmw>, (24.12.2014, 22.13)
5. ÇEVİK, Adnan, *Sahnedeki Kültürel Travma:Oyunlarla Yaşayanlar*, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/13/192/1510.pdf>, (16.01.2015, 10.38)
6. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Modernite> (16.01.2015, 10:50)
7. MILLER, Arthur, *Satıcının Ölümü*, Çeviren:Aytuğ İz'at-Y. Emre İz'at, Mitos Boyut Yayınları, 2011-İstanbul
8. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Gliserin> (15.02.2015, 23.55)

GİRİŞ

Haldun Taner'in Fazilet Eczanesi adlı tiyatro eserinde bir eczane ve eczanenin müşterileri üzerinden toplumda varolan çatışmalar gözler önüne serilmiştir. Çatışmaların geçtiği mekan olarak eczane seçilmesini yazar, esere yazdığı 'Bir Eczane' başlıklı giriş yazısında "*Eczane bir bakıma sade bir ilaç laboratuvarı değil, bir insan laboratuvarıdır. Oraya iki ayaklı ne konular gelir gider. Eczane bir mikrokozmostur.*" (Taner, 15) diyerek belirtmiştir. Bu anlamda son iki yüzyıldır geçirdiğimiz değişim ve onun sancıları eserin ana meselesidir. Toplumun genel çatışmalarını vermek için yazar, her fikirden ve kesimden insanları bir araya getirmiş, küçük bir dünya oluşturmuştur. Bu dünya içerisindeki her insan, çeşitli vasıtalarla toplumumuzdaki çatışmaları esere aktarma aracı olarak kullanılmıştır. Eserdeki çatışmalar temel olarak gelenekçilik-modernizm çatışması, kuşak çatışması, zengin-fakir çatışması, aydın-halk çatışması olarak sıralanabilir. Bu çatışmalar karakter çizimi, diyaloglar, simgeler ve karakterler üzerinden verilmiştir. Bu çalışmada Fazilet Eczanesi'nde toplumda yer alan çatışmalar nasıl ele alınmıştır, sorusu cevaplanacaktır. Bu çalışma toplumumuzun batılılaşma sürecinde geçirdiği değişlerin ve yaşadığı bunalımların edebî çerçevede görülmesi bakımından önemlidir. Ayrıca tiyatro teknikleriyle bu temanın nasıl yansıtıldığının incelenmesi Haldun Taner'in tiyatroculuğunun değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Hangi eser?

Son?